

Arany, tömjén . . . és a gyermek . . .

„És megtalálák a gyermeket... és leborulván, imádják őt. És megnyitván kincseiket, ajándékokat adának neki...”

Az evangélium e képének, amellettt hogy a keresztyénység egy szent eseményét örökíti meg, szimbólikus jelentése is van. A jászolban fekvő Gyermekek emberségével — az örök gyermek, és a napkeleti bölcsek hódolata — az *emberiség örök mozdulata a bölcső felé*. Édesanyák, apák, családok és nemzetek a három királyok útját járják, amikor lelkük Tömjénével, a szeretettel hódolnak a legdrágább földi értéknek, a gyermeknek, és amikor az anyatest vérének és kenyerét teremtő apák veritékének aranyát teszik lábai elé.

A gyermek értékének tudata olyan régi, mint az emberség. Csak az értékelés formái változtak. Az ókor szörnyű gyermekáldozatai is az értékelésnek torz, negatív formái voltak: a haragvó isteneket, a rossz szellemeket akarták engesztelni azzal, hogy legdrágább kincsüket, a gyermekeket áldozták fel nekik. S ha a pogány szellem el is fogadta a faji kiválasztásnak azt az embertelen megoldását, hogy a Taygetos szikláit az életre alkalmatlannak ítélt gyermekek vérével festette meg, megtaláljuk az emelkedettebb felfogást is. Ennek kifejezői a királyi szolgák is, amikor könnyekre fakadnak a kitett római ikrek fölött, és e magasabbrendű gyermek-értékelésnek képviselője Cornelia, a Gracchusok anyja, aki ékszereivel díszes látogatóinak maga is bemutatja legdrágább ékességeit: gyermekeit. És ha mindez csak hitrege is, sokat elárul a maga korának gyermek-értékeléséről, sőt tudatosan, vagy tudatlanul nevelő célzat szolgálatába állt a megbecsülendő gyermekért.

A gyermekség teljes megdicsőítését mégis a keresztyénység hozta meg, mely az anyaságot is megszentelte. A megtestesült Ige nem meglelt ember alakjában jelent meg először a Földön, hanem a gyermektestben. És az evangéliumi szózat — „Engedjétek hozzám a kisdedeket” — a gyermek számára bizonyos elsőség biztosítása lett. De a keresztyénység erkölcsi eszményre is emelte a gyermeket, amikor büntetlenségét például állította. Kétezer évnek a keresztyénységből táplálkozó művészete és irodalma nem is talált a tisztaságnak, érintetlenségnek, bájnak kifejezésére a gyermek ábrázolásánál méltóbbat, s ha koronként csak a külső szépség ejtette is meg a csupán díszítő elemet látott a gyermeki testben, lényegében egy magasabbrendű szemlélet kialakulását segítette elő és korunk gyermekkultuszához vezetett.

A napkeleti bölcsek nyomában járunk-e mi, magyarok? Ha a gyermekhalandóság arányszámát tekintjük s mindazt, ami e szám mögött rejtőzik, be kell vallanunk, hogy szűk marékkan nyújtottuk aranyunkat a magyar bölcsek felé. A legutóbbi évek mégis megnyitották szemünket a látására. A ma-

gyar gyermek sorsa égető üggyé vált, mert, kezdünk ráeszmélni arra, hogy a sokat hangoztatott „a gyermek a nemzet jövője” mégsem üres szólam. Ez a jövőbe is néző belátás hozta magával, hogy az állam és társadalom is bővebben mérte az aranyat.

Mindez azonban még mindig nem elegendő. Nincs igazi gyermekkultuszunk! Művészetünk rideg társadalmunk útján jár, nem talál ihletet a gyermekben. Irodalmunk is gyermektelen. Mikszáth, Gárdonyi, Móra örökségének nincs folytatója. Pedig ábrázolás és betű nélkül ma nincsen kultusz. Hivatalos intézkedések még nem teremtenek kultuszt, ha a magyar gyermek sorsának látói nem csinálnak kultuszt ismét a gyermekből. Magyar bölcsek, ne csak engedjétek magatokhoz a kisdedeket, hanem menjetek ti is hozzájuk, és vigyétek a magyar bölcsőkhöz az aranyatok mellé a tömjént is.

J. V.

Nemzeti öntudat — magyar öntudat.

Minden népben él egy tisztább vagy homályosabb elképzelés önmagáról, életének lényegéről, itt, a Földön való hivatásáról. A közösségek együttélésében a népek, már csak a bennük rejlő önkicsinylő félenkség legyőzésére is, szükségét érzik annak, hogy az élethez való jogukat mind előkelő származással, mind pedig különleges, más népekből hiányzó erényekkel, csak rájuk kirótt bizalmi feladatokkal bizonyítsák maguk és mások előtt. Ezek együttesen adják a *nemzeti öntudatot*.

A magyarságban is megtaláljuk a nemzeti öntudat kisebb-nagyobb mértékét történelmünk folyamán. A kereszténység felvételekor még nincsen sem nyelvi, sem népi egysége a magyarságnak; a lovasnomádokra annyira jellemző laza kapcsolat minden közösségi érzés kialakulását megakadályozta. Származásmondája és hivatástudata is csak az uralkodócsaládnak van. A XIII. századra azonban már egy nagy egységgé kovácsolódik az immár kétszáz éve keresztény magyarság és átveszi az uralkodó-ház származási mondáját. Kézai szerint nemcsak az Árpádok származnak Attilától, de a magyarok is a hunoktól. A meginduló török támadások azután kialakítják a magyarság hivatástudatát is. A hunoktól származó szittyá, harcias magyarság nem lehet többé „Isten ostora” a keresztény népeken, hiszen közben maga is felvette ezek vallását; — ez a magyarság már abban látta a maga nemzeti hivatását, hogy védelmezze az egész kereszténységet a keletről és délről betörő pogányok ellen. Mátyás magyarja kimondhatatlanul büszke őseire és szittyá erényeire, fennen hirdeti, hogy katonai dicsőségben Európa egyetlen nemzete sem veheti fel vele a versenyt, és fölényes göggel megvet minden nyugati, polgáriaso-